

Systém pedagogicko-psychologického poradenství

- Školní poradenská pracoviště
- Specializovaná poradenská zařízení

Školní poradenská pracoviště

- Výchovní poradci
- Školní psychologové
- Školní speciální pedagogové
- Školní metodici prevence

Výchovní poradci

■ Pracují na všech školách

- Základních
- Středních
- Speciálních
- Učilištích

■ Plní úkoly pedagogicko-psychologického poradenství

- V oblasti výchovy a vzdělání
- Profesionálního poradenství

□ Činnost výchovných poradců

Školní psychologové, speciální pedagogové, metodici školní prevence

- Cíl jejich činnosti
- Snižování rizika vzniku výchovných a výukových problémů
- Negativních jevů ve vývoji žáka
- Jedná se o primárně preventivní působení

Specializovaná poradenská zařízení

- Pedagogicko-psychologické poradny
- Speciálně pedagogická centra
- Střediska výchovné péče
- IPPP – Institut pedagogicko-psychologického poradenství

Pedagogicko-psychologické poradny

■ Zajišťují psychologické a speciálně pedagogické služby

■ Těžištěm práce poraden je

- Psychologická péče
- Poradenství
- Odborné konzultace v otázkách osobnostního a vzdělávacího vývoje dětí a mládeže
- **Věk klientů** - 3 roky až po střední a vyšší odbornou školu

Hlavní oblasti činnosti PPP

- Školní zralost
- Specifické poruchy učení - SPU
- Specifické poruchy chování
- Profesionální orientace

Speciálně pedagogická centra - SPC

- SPC se zřizují od roku 1990 převážně při speciálních školách pro děti a žáky ve věku od 3 let až po střední školu
- S mentálním postižením a s autismem
- S tělesným postižením
- Se zrakovým postižením
- Se sluchovým postižením
- S vadami řeči

Činnosti a služby SPC

- Komplexní diagnostika klienta
- Depistáž a včasná intervence
- Krizová intervence (pomoc v rodině)
- Speciální terapie podle druhu postižení
- Výcvik specifických činností a nácvik používání kompenzačních pomůcek
- Sociálně-právní poradenství
- Metodická a supervizní činnost pro školy
- Poskytování konzultací pedagogům (integrace)
- Spolupráce se specializovanými lékařskými pracovišti

Střediska výchovné péče

- SVP zajišťují prevenci a terapii sociálně patologických jevů u dětí a mládeže a poradenství v této oblasti
- Těžiště činnosti SVP
 - psychoterapeutická práce
 - Aktivní depistáž problémových jedinců a skupin
- SVP se zřizují od roku 1991
- Od roku 1997 jsou SVP zařazena do nového systému pedagogicko-psychologického poradenství

Činnosti SVP

- Nabídnout klientům okamžitou pomoc při prvních signálech výchovných problémů
- Rozvíjet spolupráci s rodinou
- Poskytovat poradenské služby pedagogickým pracovníkům v oblasti péče o výchově ohrožené děti a mládež
- Poskytovat všestrannou preventivně výchovnou péči dětem a mládeži s negativními jevy chování
- Podílet se na prevenci zneužívání návykových látek ve školách a školských zařízeních

Poradenský systém v Jihomoravském kraji

- PPP – 9 zařízení, z toho 8 zřizováno JMK a 1 soukromým zřizovatelem
- SPC – 12 zařízení při školách různých zřizovatelů. JMK zřizuje 9 SPC, MŠMT 2 SPC a 1 SPC soukromý zřizovatel
- SVP – 2 zařízení – při Dětském diagnostickém ústavu a při Diagnostickém ústavu pro mládež v Brně. Zřizovatelem je v 1 případě MŠMT, v 1 zřizuje občanské sdružení

Institut pedagogicko-psychologického poradenství - IPPP

- Organizace s celorepublikovou působností, zřízeno MŠMT v 1994
- Řeší aktuální koncepční otázky pedagogicko-psychologického poradenství
- Podílí se na tvorbě nových poradenských koncepcí a legislativy
- Zajišťuje koordinaci poradenského systému
- Poskytuje další vzdělávání poradenských pracovníků
- Zajišťuje přenos odborných informací

Raná péče / intervence

- **Koncepce rané intervence** zahrnuje dva aspekty
 - **věk dítěte**
 - **Opatření** – mají být zahájena při narození dítěte nebo v prvních letech jeho života – vždy však před zahájením jeho školní docházky

Pojetí

rané intervence

- Jedná se o **soubor** možných **intervencí** a opatření směrem k dítěti a rodině, která vychází vstřícně speciálním potřebám dítěte s určitým stupněm opoždění vývoje nebo je opožděním ohroženo.

Cíl rané intervence

- **Podpořit a podněcovat**

- Senzoricko-motorický
- Emocionální
- Sociální
- Intelektuální

vývoj dítěte tak, aby se mohlo co možná nejsamostatněji zapojit do života společnosti

- **Odhalit postižení** co možná nejdříve

Hlavní úkoly rané intervence

- **Odhalování problémů** spojených s tělesným postižením, sociální, rodinnou či vzdělávací deprivací
- **Prevence postižení** či dalších obtíží – realizace opatření nezbytných k eliminaci vzniku postižení – primární a sekundární prevence (omezení výskytu pozdějších problémů)
- **Stimulace vývoje** (podněcovat vývoj dítěte – fyzický, mentální a sociální, realizovat potřebná opatření – zdravotní, vzdělávací a sociální)
- **Pomoc a podpora rodině**

Organizace služeb

- Existuje **řada institucí a organizací** zaměřených na pomoc dětem a rodinám z hlediska zdravotního, psychologického, pedagogického a sociálního
- **Rozmanitost hledisek** ukazuje na
 - **Potřebu koordinace služeb**
 - **Potřebu koordinace mezi jednotlivými resorty**, které se podílejí na realizaci intervence

Týmová práce

- Raná intervence má být stanovena **co nejdříve**, aby se předešlo sekundárním postižením a mohla se zkvalitnit efektivita rehabilitace na všech stupních. Práce s dítětem musí být týmová

a vycházej z **holistického přístupu** k dítěti. K realizaci rané intervence je zapotřebí

- **Diferencovaná diagnostická činnost**
- Tvorba **vývojového profilu dítěte**
- Stanovení **kvalitních kritérií** intervenční činnosti – zastoupení různých odborníků nesmí ohrozit kvalitu
- Zajistit **rozvoj dítěte** v prvních letech života

Spolupráce s rodinou

- Rodiče sehrávají vzhledem k dítěti rozhodující roli
- Rodiče jsou zdrojem prvních informací a pomoci
- Rodičům je třeba nabídnout pomoc a poskytnout informace ihned, jakmile se objeví problém
- Je třeba respektovat **autonomii rodiny** a posilovat **rozhodující roli rodičů**
- Je velmi důležité zapojení rodičů do rané intervence, stejně jako dalších členů rodiny – sourozenců, prarodičů ad.

Odborná kvalifikace

- K tomu, aby multi-disciplinární tým mohl plnit svou funkci, je třeba respektovat určité podmínky. Podporovat a udržet:
 - **Vysokou úroveň organizace**
 - **Vysokou odbornou úroveň** – je třeba počítat s dalším doškolením, vzdělání musí zahrnovat a obecné a specializované vzdělávací programy
 - **Flexibilitu** - umožňující členům týmu pozorně naslouchat ostatním odborníkům a rodině

Obecné vzdělávací programy

- Se týkají všech pracovníků týmu a měly by zahrnovat tyto **okruhy**:
 - Otázku podmínek a dynamiky týmové práce
 - Práci s rodinou
 - Znalost významných činitelů ve vývoji dítěte

Složení týmu rané intervence

- Panuje shoda mezi zeměmi na hlavních kategoriích odborných pracovníků pracujících v týmu. Tyto kategorie zahrnují 4 oblasti:
 - **Oblast lékařskou** (medicíny a paramedicíny) – zaměřená na orgánové funkce a na rehabilitaci
 - **Oblast psychologickou**
 - **Oblast vzdělávací** – činnost je zaměřena na rozvoj mentální, poznávací, a intelektuální
 - **Oblast sociální** – zaměřená na prostředí dítěte a jeho rodinu

Struktura specializovaných pracovníků

- **Specialisté z oboru medicíny a paramedicíny**: pediatři, odborní lékaři, fyzioterapeuti, logopedi, specialisté na psychomotoriku
- **Psychologové**
- **Pedagogové**: pedagogové specializovaní na oblast rozvoje dítěte v raném věku, speciální pedagogové
- **Sociální pracovníci**

Typy týmů

- **Multidisciplinární** – výměna informací mezi členy týmu
- **Interdisciplinární** – dochází ke sdílení a koordinaci informací – pracovní program je ucelený a umožňuje interakci mezi jednotlivými disciplinami
- **Transdisciplinární** – tým je složen ze specialistů různých disciplin, jejichž přínos je nejen v jejich odbornosti, ale i v jejich praxi. Předkládá se jediný návrh zprávy. Aktivní úlohu v práci týmu hraje rodina. Program stanoví jeden člen týmu a s ostatními ho konzultuje.

Činnost týmu

- **Práce s rodinou** – zahrnuje oblasti
 - Oblast informací
 - Oblast směřování a asistence
 - Oblast pomoci a podpory
 - výcvik
- **Práce s dítětem** – zahrnuje
 - Podporu celkového vývoje dítě
 - Preventivní opatření
 - Dostupná vzdělávací opatření zaměřená na pomoc dítěti při vstupu nebo přechodu do vzdělávacího systému

Možné způsoby pomoci

- **Doma** – skandinávské země, Lucembursko
- **Ambulantně nebo v denním stacionáři** – Nizozemí, Belgie
- **Zařízení rané intervence** (středisko denní péče) - Nizozemí, Belgie, Island
- **Předškolní zařízení** (mateřská škola, předškolní centrum) Rakousko, Belgie, Dánsko, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Španělsko a Velká Británie

Práce s rodinou

- **Systémová teorie** – považuje rodinu za základní systém pro vývoj dítěte
- Klade na první místo **ranou intervenci** - jako prostředek k vytváření základních emocionálních, vztahových a kognitivních hledisek, umožňujících dítěti růst a jeho přijetí jako společenské bytosti ve všech ohledech
- Důležitá role se dává také **rodičovským organizacím**
- Účast rodiny na rané edukaci dítěte je považována za **zásadní**

Podpora, pomoc, asistence

- Pomoc a podpora je zaměřena na tyto oblasti:
 - **Psychologickou** – přijmout problémy týkající se dítěte, zmenšit zklamání rodičů i dítěte, vyhnout se izolaci, která rodiče postiženého dítěte obklopuje
 - **Pedagogickou** – pomoc při volbě vzdělávacího programu
 - **Sociální** – zaměřená na životní podmínky rodiny, potřebné pomůcky, informace o finanční a odborné pomoci, na kterou má rodina nárok
 - **Praktickou** – provádět domácí činnosti, na které nebyli zvyklí
 - **Technickou** – zvládat užívání kompenzačních pomůcek (např. sluchadlo)